

Analiza sytuacji na wybranych powiatowych rynkach pracy oraz stworzenie metodologii badania lokalnego rynku pracy w Polsce

projekt realizowany przez konsorcjum firm:
agencję profile sp. z o.o., profile dialog sp. z o.o.
oraz **MillwardBrown SMG/KRC**
dla **MPiPS**

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej

Raport końcowy

Sytuacja na powiatowych rynkach pracy: wybrane wnioski

Urszula Sztanderska

UNIwersytet WarsZawski
Wydział Nauk Ekonomicznych

Korzystne cechy badanych, lokalnych rynków pracy

□ Korzystne stadium koniunktury

- poprawa wskaźników charakteryzujących rynek pracy,
- szczególnie ważny wzrost zatrudnienia (ale on wciąż niewysoki)
- niewielka skala zwolnień z pracy wynikających z restrukturyzacji lub likwidacji miejsca pracy jako bezpośredniej przyczyny stawania się bezrobotnym

□ Niski wzrost zatrudnienia i małe znaczenie zwolnień z pracy = zamknięcie etapu intensywnej restrukturyzacji ale też świadectwo strukturalnych podstaw znacznej części bezrobocia

Korzystne cechy badanych, lokalnych rynków pracy

□ Postawy pracujących (wyraźna większość)

- Pozytywne oceny posiadanej pracy
- Są przekonani, że tak dobrą trudno byłoby znaleźć
- Prezentują silne motywacje do utrzymania pracy (gotowość wzmożonego wysiłku, gotowość kształcenia)

□ Postawy młodych:

- Zdecydowanie większa skłonność do kształcenia się → wyższy poziom wykształcenia (choć występują rozpiętości między powiatami dotyczące odsetka uczących się młodych ludzi)
- Większa mobilność terytorialna

Korzystne cechy badanych, lokalnych rynków pracy

- ❑ **Pewna część bezrobotnych (szczególnie młodych) szuka pracy przez zdecydowanie krótki okres**
 - dobre rokowania dla ich wychodzenia z bezrobocia
 - więcej osób młodych, toteż łatwiej wpływać na ich zatrudnialność przez programy szkoleniowe (krótszy okres od ukończenia szkoły).

- ❑ **Badanie ankietowe wykazało, że udział osób bezrobotnych, korzystających z pomocy społecznej, nie jest duży**
 - Mniejszy problem z przewyższaniem skutków małej różnicy między płacami osób niskokwalifikowanych a pomocą uzyskiwaną ze źródeł publicznych (problem nie dotyczy ok. 90% bezrobotnych)

Niekorzystne cechy badanych, lokalnych rynków pracy

- ❑ **Kapitał ludzki bezrobotnych wyraźnie niższy niż osób pracujących**
 - Niski poziom wykształcenia (podstawowe, zasadnicze zawodowe) stwarza wysokie zagrożenie bezrobociem
 - Wyjątek: Łosice

- ❑ **Duża część bezrobotnych trafiła do bezrobocia po przerwie → sygnał zdekapitalizowanych kwalifikacji**

- ❑ **Niska zatrudnialność osób z wykształceniem ogólnym (bez zawodu wyniesionego z edukacji szkolnej) → problem: brak zawodu części bezrobotnych**
 - wyjątek: Olecko
 - Krótkookresowe przyuczanie do zawodu zapewnia tylko chwilową (w najlepszym przypadku) poprawę sytuacji tych osób na rynku pracy

Niekorzystne cechy badanych, lokalnych rynków pracy

- ❑ Bezrobotni z niskimi kwalifikacjami → problem nieopłacalności ich zatrudnienia → niskie płace w sektorze prywatnym warunkiem zatrudnienia tej grupy
- ❑ Ale:
 - Niskie płace → ucieczka w bierność
 - Niskie płace → opór przed restrukturyzacją firm sektora publicznego zatrudniających (jeszcze) takie osoby
 - Deficyt kwalifikacji b. duży, szkolenia o dominującym teraz charakterze za krótkie/tanie/ płytkie, by zasadniczo zmienić szanse tej grupy na rynku pracy
 - Starsi (oduczeni uczenia się) → niska akceptowalność szkoleń
 - KLIN PODATKOWY dotyczy tej grupy, problem nierozwiązalny lub słabo rozwiązalny w skali lokalnej

Niekorzystne cechy badanych, lokalnych rynków pracy

❑ Koncentracja bezrobotnych w kilku grupach zawodowych:

- pracowników świadczących usługi osobiste
- sprzedawców
- pracowników wykonujących prace proste
- operatorów i monterów maszyn i urządzeń
- robotników przemysłowych i rzemieślników

wskazuje na szczegółowe niedopasowania zawodowe

- ## ❑ „Poprawa” ich dotychczasowych kwalifikacji nie rozwiązuje problemu (nie zostanie wykreowany dodatkowy popyt na pracę w tej skali w tych zawodach), choć pozwoli zaspokoić (w części) istniejący popyt w tych zawodach

Niekorzystne cechy badanych, lokalnych rynków pracy

- ❑ Wymuszony ruch na rynku pracy: ok. 10-20% zwalnianych z pracy wskutek przyczyn indywidualnych nie związanych z kwalifikacjami (nieodpowiedni pracownicy)= sygnał:
 - Nieakceptowalnych zachowań pracowniczych

- ❑ Rośnie udział zatrudnienia krótkookresowego (przerywanego bezrobociem)
 - Dotyczy grup niskokwalifikowanych
 - Nie kumulują one doświadczenia , pozwalającego zwiększyć ich atrakcyjność dla pracodawców w dłuższej perspektywie

Niekorzystne cechy badanych, lokalnych rynków pracy

- ❑ **Duże odpływy bezrobotnych do bierności zawodowej**
 - Trudniejsze przywrócenie do zatrudnienia
 - Obciążenie fiskalne (budżet centralny, budżety lokalne)
 - Niższy (od możliwego) poziom dobrobytu
 - Brak aktywnych zasobów pracy, negatywny bodziec do inwestowania

- ❑ **Małe uczestnictwo w kształceniu ustawicznym**
- ❑ **Nietrafne decyzje edukacyjne**

Niekorzystne cechy badanych, lokalnych rynków pracy

- ❑ **Pomimo dobrej koniunktury znaczna liczba osób jest zmarginalizowana dochodowo i społecznie.**
 - Grupa trudna w adaptacji do rynku pracy.
 - Bardzo mała skuteczność działań na rzecz uzyskania stabilnej pracy przez osoby objęte pomocą społeczną z powodu bezrobocia

Niekorzystne cechy badanych, lokalnych rynków pracy

❑ Brak infrastruktury, szczególnie:

- Komunikacyjnej w zakresie dojazdów do pracy (nie dotyczy w zasadzie Gdańska, Jaworzna)
- Komunikacyjnej w zakresie przewozu towarów, rozwoju handlu
- Uzbrojenia terenów w infrastrukturę techniczną (miejsce do lokalizacji inwestycji)
- Uzbrojenia terenów w infrastrukturę techniczną pod inwestycje mieszkaniowe

Problemowe cechy badanych, lokalnych rynków pracy

❑ Wysokie oceny skali emigracji zarobkowej

- Nie można było potwierdzić/ocenić skali
- Znikanie z rynku pracy specjalistów to też zmiana pracodawców (na takich, którzy nie poszukują pracowników przez PUP) i wycofywanie z zawodu

❑ Skala bezrobocia „udawanego” (zarejestrowanych osób nie bezrobotnych ekonomicznie) nie tak wielka, jak sugerowano, ale duża

- Do 20% nieaktywnych ekonomicznie (w danym czasie nie poszukujących aktywnie pracy)
- Do 10% pracujących
- Powoduje to straty zasobów lokalnych polityk na osoby nie potrzebujące pomocy i „psucie” kontaktów z pracodawcami

Podobne czy takie same problemy?

- ❑ Wybrane (wyżej) cechy są wspólne ale opisane z dużym uogólnieniem
- ❑ Wybór środków pozwalających usuwać niekorzystne i wzmacniać korzystne cechy musi być lokalny, gdyż nawet w ramach wspólnych charakterystyk są to zasadniczo odmienne rynki pracy np. inne grupy dezaktywizują się, inne kształcą, inne mają największe szanse na pracę i na długotrwałe pozostawanie w bezrobociu
- ❑ Inne możliwości oddziaływania na lokalną sytuację

Bardzo różne rynki → bardzo różne charakterystyki

Duży potencjał gospodarczy (infrastruktura, nowoczesne przemysły, dość wysoka siła nabywcza na lokalnym rynku)	Gdańsk Jaworzno
Zróżnicowana i dość zrównoważona struktura gospodarcza	Gdańsk
Dominujące znaczenie przemysłu, w części wymagającego jeszcze prywatyzacji i restrukturyzacji	Jaworzno
Duża rola rolnictwa indywidualnego	Łosice
Duży „spadek” po rolnictwie PGR	Olecko
Brak wyraźnej specyfiki zatrudnienia ale i brak ośrodków wzrostu	Lwówek Śląski, Nakło

Bardzo różne rynki → różnice kapitału ludzkiego

Ponadprzeciętne wyposażenie w kapitał ludzki, dużo kształcących się	Gdańsk Jaworzno
Niskie wykształcenie zasobów pracy	Łosice, Olecko
Przeciętnie (ale raczej niski) poziom wykształcenia	Lwówek Śląski, Nakło
Doświadczenie przemysłowe	Jaworzno mniej Gdańsk
Wysoka przedsiębiorczość	Gdańsk, Nakło
Duży popyt na wysoko wykształconych	Gdańsk
Niski popyt na wysoko wykształconych	Łosice, Lwówek

Bardzo różne rynki → potencjał pracy

Wczesna dezaktywizacja zawodowa	Jaworzno
Długotrwałość aktywności zawodowej	Łosice
Ponadprzeciętna aktywność zawodowa kobiet i ich relatywnie dobra sytuacja na rynku pracy	Gdańsk
Szczególnie niska aktywność i zła sytuacja kobiet na rynku pracy	Olecko, Lwówek
Bardzo wysoka mobilność terytorialna	Lwówek Śląski
Niska mobilność terytorialna	Łosice

Czy mogą być jednakowe polityki?

- Żeby osiągać istotną poprawę wyników rynku pracy polityki muszą być różne
- Adresowane głównie nie do tych samych grup, każdy powiat ma swoich bezrobotnych zagrożonych szczególnie wysokim, trwałym bezrobociem
- O innej zawartości, zróżnicowanej i co do miejsca (powiat) i co do adresatów
- Ukierunkowane na poprawę funkcjonowania całego rynku a nie na zmniejszanie rejestrowanego bezrobocia

Kilka propozycji

- ❑ Nacisk (w przyjętych i realizowanych planach działania) na ilościowe wskaźniki obrazujące liczbę osób, korzystających z usług PUP → **sukces mierzyć zmianami stopy zatrudnienia w ujęciu relatywnym (do innych jednostek terytorialnych)**
- ❑ Władze lokalne koncentrują uwagę na tworzeniu ułatwień dla funkcjonowania dużych, a nie małych firm (a małe tworzą 2,5-6 razy więcej miejsc pracy) → **ukierunkowanie działań na małe firmy**
- ❑ duży odsetek osób starszych, które dawno temu skończyły edukację, a jednocześnie bardzo niewielki zakres kształcenia ustawicznego → **reorientacja kształcenia ustawicznego**
- ❑ PUP nie różnicują one podejścia do osób z dużą przerwą w aktywności zawodowej i edukacyjnej i bez takiej przerwy → **obniża skuteczność**

Kilka propozycji

- ❑ Małe jest znaczenie instytucjonalnych form pośrednictwa pracy → **oddzielić od funkcji pozostałych, „zacząć od nowa”**
- ❑ Koncentracja beneficjentów aktywnych programów w sektorze publicznym → **reorientacja kierunków tych programów**
- ❑ Szwankuje koordynacja poczynań władz oświatowych i służb rynku pracy → **doradztwo szkolne z udziałem informacji o stanie rynku pracy**
- ❑ Mały zakres poradnictwa zawodowego → **zwiększone nakłady na ten cel**
- ❑ Preferencje w kierowaniu aktywnych programów do grup wyodrębnionych na podstawie ustawy a nie własnych najbardziej zagrożonych → **własna identyfikacja tych grup**
- ❑ Wybór programów i działania nie poparte wiedzą o całym rynku, → **systematyczna DIAGNOZA LOKALNEGO RYNKU, powiązana z porównaniem innych rynków o podobnym charakterze (wejście do krajowego systemu monitorowania rynku pracy)**

Publikacje końcowe

Jacek
Liwiński

Urszula
Sztanderska

RAPORT KOŃCOWY

Analiza sytuacji na wybranych powiatowych
rynkach pracy oraz stworzenie metodologii
badania lokalnego rynku pracy w Polsce

Zapraszam do lektury raportu
końcowego

i do zapoznania się z
diagnozami poszczególnych
powiatowych rynków

